

מתוך יומן מלחמה

(א)

ציון צ.

וכדי להתגבר על "מהפיכת הקרביים" המתחוללת בקרבי מצאתי לי מטה בדמות שולחנות בקצה המסדרון, מנסה להירדם...

התעוררתי לקול שאון והמולה, שמאי ראובן הגיע בין הקבוצה שנכנסה בקול רעש גדול, והצטרף למנוחה על גבי השולחנות...

קפה חולק, מחנת ידי השכנים. הרהורים על אחדות העם במלחמת ששת הימים ושוב תרדמה עד בוא הכרוז: לקום, לקום! האוטובוסים הגיעו...

ושוב לאוטובוס... מתחתי מחחקך כלב גדל ממדים, גם הוא בין "המתנדבים בעם", האוטובוס מותנע בנהמה פראית ויחד עמו נוהם הלב, נדמה כי תיקתוק הלבבות, גובר על שאון המנוע.

"אל תהלהלל ביום מחר כי לא תדע מה ילד יום".

מה יהיה? ושוב בת קול מנחמת: "מובטח לו שלא ינזק". "ולא תבואהו רעה"... "ויבנה בית נאמן בישראל"... "בית נאמן בישראל"...

השפתיים ממלמלות מבלי משים, ופיניק שואל: "מה? ואתה נעור מחלומך וחוזר שוב למציאות של אוטובוס נוסע המפלס דרכו בין החשיכה, על קהל נוסעיו המנומנם.

יום א', י"א תשרי תשל"ד

השעה 10.00, בוקר שטוף שמש מקדם את פנינו, ברגעים אלו שועטת מרכבת הפלדה על כביש ראש פינה, המוני חיילים מכסים את העין, צבע החאקי מושל בנוף, אוריה מחושמלת, ניתנת למישוש.

אני טורח להשיג סרט למצלמה, הפצרותי במנקין לעצור לרגע את מרוצת הסנק נופלות על אזניים אטומות.

שרשרות הפלדה מועכות את הכביש מתחיתהן, קול תפילה חרישית נבלע בנהמת הסנק "אנה ה' הושיעה נא" "אנה ה' הצליחה נא".

גל של אושר מציף אותך, כבוש הארץ המובטחת עומד להתחולל, מה לך אדם כי תחת, דברי הרב קוק זצ"ל צפים ועולים מאי-שם. "כשיש מלחמה בעולם מתעורר כוחו של משיח"...

כנופת צופים, נעימים הדברים, אנו מביאים את המשיח... מה זכותנו? אין אני ראוי להיות בין מעוררי כוחו של משיח, אף לא בין גללי חמורו חלקי...

והלב מתרחב ודמעה של אושר מתחמקת בחשאי והפחד נמוג, השראת "אתערותא דלעילא" תופסת את מקומו. משהו מ"ותצלח עליו רוח".

אין ביכולתי להסביר את האושר המפעם בקרבי, המלחמה היא או הליכה לפיקניק בחיק הטבע?!

פגז חלול מביט בי מתוך הסדן, כאילו מזכיר חזור והזכר, מה נשתנה היום הזה מכל הימים.

טור ארוך של טנקים שועט בכביש ושאלה מסתננת כרעם ביום בהיר:
מי יחזור מכל הכבודה הזאת?
מי נגזירה עליו מיתה בשריפה?
מי יפלח המוות את קרבו?
מיהו?

הנה גשר בנות יעקב הולך וקרב, טנק המ.פ. כבר נמצא מעליו, אנו מחעכים קמעא, ו"הופ" עלינו על הגשר.

מבט אחרון לעבר מי הירדן הזורמים בעדנה, כמי השילוח ההולכים אט, בזים בוז לכל ההמולה הסובבת, המטורפת.

קולו הבוטח של דידה מנקין. משרה עליך הרגשה של "יום אמונים" שגרתי.

לרגע, אני מהרהר ברביעיה האנושית המרכיבה את הטנק.
והתוצאות: מט"ק + טען = דתיים
נהג + תותחן = לא דתיים.

הטנק משתעל, מטפס במעלה ההר, בו ברגע נגמלת ההחלטה "להכשיר" את כל הטנק.

לא יתכן שנצא לקרב עם חצי צוות "לא דתיים". חלקו העליון של הטנק דתיים ואילו התחתון – מאוכלס מהם, אוכלי החזיר...
איזה מין הרהורים אלו... כולם בני אברהם יצחק ויעקב, זרע קודש מקור לא אכזב.

פסוקים ושברי מחשבות, מהומה רבה ללא סדר ומסגרת, פתאום מופיעה דמותו של אליעזר לויץ אותו פגשתי בבוקר ביציאה מן הבסיס, "איך המצב רוח" שואל הוא בחיוך ואני משיב "פנטסטי", בחיוך אשר מכסה טפח ומגלה טפחיים מן המבוכה והפחד...

נפנוף אחרון, והתקדמות אל הבלתי נודע...
הרמה, אפופת עשן, הנה שלט "נפח"... בקשר, נשמע קולו של חגי קוהל, המ.פ.

"נועו אחרי ברווחים מתאימים".

קבלתי הוראה לרדת פנימה לתוך הטנק ולהמתין לפעולה, בדיקה חפוזה של מעגלי ירי, מחט הירי נופלת בין התאים, זינוק לחפש את האבידה הנחוצה ברגעים אלו...

השעה 22.00. האם השעון עובד בימים אלו, השמש המחייכת והשמים התכולים מהוים ניגוד משווע למתרחש על האדמה הבוערת.

הגיע הזמן להניח תפילין. הטנק נעצר, ממשיך, נעצר, תוך כדי חבטות נשלפים התפילין והטלית מנרתיקן...

הברכה נאמרת בטעם שונה, לא עוד בחפזון כמצוות אנשים מלומדה, כעושה תפילתו קבע.

כל מלה נהגית בהטעמה, המחשבות צלולות וברות, תפילין של יד כנגד הלב המשוועבד כולו למטרה אחת, מעשית מוחשית... - מלחמה - , מלחמת היצרים האכזרית בימי שלום.

"זרוע נטויה ושפטים גדולים", "ימין ד' עושה חיל", "ימין ד' נאדרי בכוח ימין ד' תרעץ אויב".

אני נזכר בפסוקים על גבורת ד' וידו הנטויה, עיני צופה במרום אל שמי זוהר ותפילה של ראש מונחת על מקומה ומחשבות משוטטות "רצצת ראשי תנינים על המים"...

בום... קול נפץ אדיר משליכני אל היש, מטוסי אויב חלפו ביעף ובכנפיהם - מוות ואימה. אחריהם נראים דולקים מיראז'ים שלנו, ביהירות מה. חדים ומהירי תנועה.

עד מהרה מתפתח קרב ובשניות מעטות נראות באופק שתי אלומות עשן צוללות לאדמה.

הלנו המה אם לצרינו...

יום שלישי, י"ג תשרי תשל"ד

שעת בוקר מאוחרת, תחת חורשת עצים מצלה, קול הלמות פטישים, מופרעת מדי פעם בקולות נפץ מהדהדים, הטנק התקלקל וחוליה טכנית מנסה להכשירו לקראת החשך.

מיום שפסק קולמוסי לרוץ ע"ג השורות, ארעו דברים רבים, נדמה כי מאורעות של שנים נתקפלו בזמן של יומיים. הממונו בחסף, הכונו בל ידענו, הלמונו בל ידענו.

מלחמה של ממש זוועות דם ואש ותימרות עשן.

חלום בלהות מתמשך או מציאות כאובה, סיפור דמיוני או ממשות שאין מנוס ממנה...

סגור הלב מי יפתחנו, כיצד אוכל לסדר את המערבולת הנוראה.

חוש הזמן קהה, ריח של בשר חרוך נשאר עדיין בנחיריים, תמונה תרדוף את חברתה, בשחור לבן, כמה שחור וכמה אופל... שחור היום, שחורה השמש, אף שמים לבשו קדרות.

טנקים עולים באש כלפידים בוערים ואין מכבה, הדממה - דממת מוות המרחפת.

נכנסנו למארב טנקים, כל הכוח שיצא לפנינו נדלק, הפה מסרב לבטא את המלה האכזרית הנוראה מכל "הושמד"...

הנה "אודים מוצלים" נודדים על הכביש, נסוגים לעורף, הטנק מתמלא בחברה ששרדו מכל השיירה, בראשים מורכנים, מפויחים, זבים דם, מישהו נאנק מכאב והשני מתפרק בבכי חרישי חנוק.

הפחד שהצטנף בזוית הלב מצא לו שעת כושר לפרוץ החוצה, בחילה, חוסר שליטה ברגליים ובידיים, רצון עז לישון ולברוח הרחק הרחק מן הגיהנום הזה. מכשיר הקשר מטרטט ומודיע על כוח של 30 טנקי אויב המתפרש בגבעות הקרובות כמטחוי ירי.

ה"מטען עזר" מדומם לפרקים והטנק גונח ומשתעל בעצבנות, עוד מעט וידום לנצח.

מנקיז מתייעץ אתנו האם לסגת עם הפצועים וההמומים או להסתתר אחרי הגבעות ולהוריד כמה טנקים... איבדנו את הקשר עם הכוח, קריאותינו הנואשות למכשיר הקשר נבלעות בהמולה ואינן זוכות למענה.

נפל הפור והטנק נסוג על המטען האנושי שבו. קרבות אויר מתחוללים, רשפי טילים משחוללים פה ושם, עננים שחורים, הלב שחור משחור מכווץ...

"עוד טיים נהרג" שואג דידה לתוך המיקרופון.

"הנה שלושה הליקופטרים סוריים" נשמעת צעקה במכשיר הקשר, הראשים מופנים אל על והקריאה אומחה.

מאיימים, שחורים, גושי ענק מתקרבים מעל לראשנו. עודנו תוהים והנה שוד ושבר, הטנק מדומם, בדיקה חטופה מגלה ריקנות במיכלי הדלק.

רק מיכל דלק אחד היה מלא. השאר ריקים, כך יצאנו למלחמה.

הרגשה של קץ, רפיון, וקהיון חושים יורד לפתע, אני מנסה לשלוט בעצמי, אסור לאבד את הראש. אחזיק מעמד ויהי מה. החברה מן הטנק יורדים וצועדים לעבר הנסיגה.

אני נזכר בספר "שבוינו בסוריה", ומחשבות של שבי מתרוצצות. אני כבר רואה את עצמי בכלא "אל מאזה" מעונה, מוכה, ... לפתע אני נזכר בגבורי ביתר ומצדה... בסך עוברים נגד עיני עולי הגרדום בכל הדורות.

"עשה למען הרוגים ושרופים על יחוד קדושת שמך".

כיסוי מתמלאים ברימונים, לא אפול בשבי, "תמות נפשי עם פלישתים". הצוות מתעכב, כאילו קשה עליו הפרידה מן הטנק. התרמיל נישא על כתף החגור מונח במתניים, ובריצה מטורפת התקדמנו עם כל הכוח הנסוג, נסיגה המונית חסרת ישע. רכב קל וכבד נע דרומה, ואתה עייף וירא, מזדחל אחרי הטור הארוך, מביט לצדדים בעיניים קמות, שמא נחתו ההליקופטרים ובשטח הונחת קומנדו סורי... פעימות הלב פראיות, גוברות והולכות, זיק של תקוה אחרון, נמוג בעשן וכל כולך נמצא על סף עברי פחת.

הדים מתפוצצים של תחמושת וטנקים מתגלגלים בצד הדי ארטילריה.
יבבות המרגמות צובטות את שארית הלב הדווה.
הנה יהודה מלק ושמאי ראובן, גם הם בין הנסוגים, משום מה, נראים מאוששים
ורגועים...

הנה עוצר זח"לם מצטרפים לקהל שנצטבר בו, מערבה... לכוון הנסיגה.
חורשת אקליפטוסים במבואות מחנה סופה, בקרבת מקום עומדת כמצבת זכרון מן
הימים הטובים, תחנת אגד, מי יודע מתי זו תיפול בידי הסורים.

נרדמתי על הספסל בתחנה וחלומות בעותים תקפוני...
עשן וקולות אנחה ובכי הדי התפוצצויות אש דם שכול ויתמות יגון ואנחה, הכל
שימש בערבוביה נוראה...

התענרתי למגע ידו של מנקין שהאיץ בי לקום ולהצטרף למשימת חילוץ הסנק.
עודני תוהה ומשתומם כיצד יעשה הדבר – וכבר מוצא אני את עצמי עומד לצידו
של הנהג, מבחוץ כשהנשק דרוך והאצבע מוכנה על ההדק. המתדלקת מתקדמת
לשטח האויב, באיטיות, כל דקה – כנצח.

מרחוק נראית צלליתו של הסנק שנזנח על ידינו, נטפי הרגשת נוחם מזדחלים,
הנה עוד נעלה על הסנק ונמשיך את מלאכת הקודש שנקטעה...

לואיס – מתדלק ואנוכי מעבר לכביש, בחיפוי.
עד מהרה היינו כבר בדרכנו למקום ההתארגנות. הנה הולך ומוקם כוח חדש
להתקפה... אני מחפש שמן למקלעים – ולשווא.

השעה 4.30. עלות השחר, כוח מאורגן מתקדם שוב צפונה, לשדה הקרב.
כאן כבר מורגשת יד מארגנת. שמות וקודים ומחלקות "דבר דבור על אפניו",
הסנק מתקדם באיטיות, לפנינו נע חגי המ.פ. מחקרבים בדילוגים לעבר תל-אל
כנזיר. שם תפסנו עמדה מצוינת, אחרונים בשדרה, כאן טעמתי לראשונה, עבודה
מאומצת של טען-קשר, רוקנו את כל ה"בטן" תוך פחות משעתיים נורו כ-60
פגזים.

עד מהרה, נחבלו הידיים והזיעה הניגרת סימאה את העיניים, יותר מכל עמד לי
לרועץ המשקפיים אשר נמלאו בהבל מרגיז. ממש – עוור ממשש בצהריים.

במכשיר הקשר מודיעים על כוח סורי של גדוד אשר מגיח מכוון ציר הנפט...

"ד' יחתו מריביו עליו בשמים ירעם"

"ד' מלך ד' מלך"

פסוקים שנאמרו בין טעינת פגז למשנהו, רעיונות שונים עולים מדי פעם,
ההרגשה הכללית, כשל מחיית עמלק... הפעם באה מצווה זו לידינו ממש.
וכיצד נחמיצנה?!

אין מעבירין על המצוות.

התותחן לוחץ על ההדק, דידה מציין באי-סיפוק את העבודה האיטית וחוסר הדיוק.
"טעון!" זועק אני בחמת רצח.
ספר התהילים הגמדי נשלף מן הכיס ופרקים שלמים "נעלמים" בין טעינה לטעינה.
"נהג סע מהר אחורה!"
בום! נוחת פגז סורי כעשרים מטר מולנו.
נהג ימינה חזק! בסדר! שמאלה, בסדר!
רוורס מהיר! הסנק נוהם, מיילל בוכה!
מפקד: תותחן מזהה מטרה, סנק סורי אחרי השיח,
תותחן: לא מזהה!
מפקד: תפסיק לתפוס בלבול, אני אביא אותך אל המטרה...
מזהה!
תותחן: כן
מפקד: תכניס חש תכניס חש!
טען: טעון...
מפקד: תירה כבר נו!
בום...
תותחן: פגז קצר!
מפקד: תכניס עוד חש...
טען: יש כבר.
מפקד: תודה נו!
נהג: יאיר! אתה רוצה להרוג אותנו... תעבוד מהר.
פגז יוצא מן הקנה ופגע במטרה שהופכת לאש להבה אדירה...
הנהג מתדרדר לאחור במהירות ומשנים עמדה וחוזר חלילה...
החלה הרעשה כבדה של האויב, היינו מטווחים במין דיוק שטני, סגרנו מדפים והמתנו להפוגה מחופרים היטב.
מטען עזר נאנח, הטעינה החשמלית נמצאת במצב של פוחת והולך, ירדתי מן הסנק לחפש שמן למטען עזר - בדילוגים מסלע לסלע הגעתי עד סוף השדרה ואין אף סיפת שמן לרפואה.
נזכרתי לפתע, בשמן היקר שנשפך כמים באימונים והצער על דאבדין ולא דמשתכחין - הפך לתוגה.
מנקין מזהה כוח סורי רגלי שנע לעברנו, המקלע המקביל מטרטר ולעומתו מקלע המפקד, מצטרפים יחדיו למקהלה אדירה.
הטרטור הופסק בצעקות מן הסנק השכן, שהכוח המתקדם הוא כוח ידיד. ויכוח מתגלע בין שני המט"קים ולבסוף מכריע המטען עזר בין השניים.
דום נדם "הפושע", עתה נותר לנו "להתקפל" במהירות. סנק ללא טעינה, כגוף בלי נשמה, גם תחמושת אזלה ואין טעם להישאר בשר תותחים חינם.

שוב מדרימים.

השעה 3.00 בקירוב, רעב כבד ממלא, בצד סיפוק-מה מעבודת היום, עוד מעט ונגיע למחנה סופה.

הנה המחצבה, טנק שלנו עומד חרוך בצידי הכביש, הפוך על צריחו, לידו מוטל חלל ומראהו ממוטט ומדכא. הפגזים מתנפצים, ממש סמוך לנו, הנה יגיעונו, עוד מטר ועוד מטר וכבר... טנק שרמן נוסע לפנינו, אחריו מזדנבים, מרקדים, שעירים... פגזי תופת.

עתה... אין מקום לאשליות, אנו מתקדמים לזרועות מלאך המוות הפרושות לקראתנו... אני מביט דרך האפיסקופ ופסוקי הפילה עולים מאליהן...

"אנה ד' הושיעה נא"

"אנה ד' הצליחה נא".

עברנו, ועתה נמצאים לאחר לילה של הפגזות בלתי פוסקות, תחת עצי אקליפטוס עבותים, מתקנים את המטען-עזר, מנסים להחיות את הטנק שנדם...

יום השלישי לקרבות, טנקים נעים על הציר, חדשים ומבריקים, זהו כוח תגבורת שעלה מביה"ס לשריון... מה יהיה הלאה? מחר, ערב חג הסוכות.

היום, יום ג', התפללתי תפלת שחרית במועדה, אף סעודת-שחרית כבימים כתיקונך, לא פסחה מעל סדר יומנו, לראשונה טעמתי לחם וקפה, אדיר זיק מהטלוויזיה, בא ליטול חלק בסעודה שכללה סרדינים וזחוק, בלחם טרי ממאפיית ראש פינה. תוך כדי לעיסה נפל פגז לא הרחק מאיתנו ולאחריו השני והשלישי... ב"ה, אין נפגעים לכוחותינו.

החלפתי מלים עם אדיר זיק, אודות הרמב"ם בהלכות מלכים, לאחר ברמה"ז כתבתי מכתבים הביתה ומסרתים בידי צלם עיתונות-זרה. "בילינו" את היום באפס מעשה, כאשר מדי פעם נופל פגז ומזכיר שבעצם, "היום הרת עולם היום יעמיד במשפט"...

השעה 5.00 לערך, שעת בין ערביים חכלילית, הטנק מתוקן לאחר יגיעה של כ-עשרים וארבע שעות. חוליה טכנית עשתה את הבלתי-אפשרי, לבי מלא גאווה על שיש בנו אנשים כאלה, אשרינו שזכינו לכך. לו משורר הייתי, שירי הלל היו יוצאים מקולמוסי לחברה השפופים תחת מרכבות הפלדה, מלחימים ומנסרים, מכים בקורנס ומשייפים, ללא כל התחשבות בעייפות, יומם ולילה, לא ישבותו.

ממתינים בסבלנות ל"גיחה" נוספת לשדה הקרב, השדרה מונה ארבעה טנקים "דידה" יטול את הפיקוד על הכוח, אחרינו נמצאים יצחק לוי ושלום ואך.

הרב פירון עבר וחילק ספרי תהילים לחבר'ה, הפעם עשינו תיאום כוונות על קוצו של יו"ד.

קצת קריר, יש לי הרצון העז להתחמם בעזרת טלפון הביתה, אך מאין??
מאז יום ראשון עדיין לא פגשתי בשלמה שרעבי, עובדיה טיירי, ישעיה,
גולדיש, חיים סבתו, יוסי בן שחר, השלום לכולם!?

"שומר ד' את כל אוהביו ואת כל הרשעים ישמיד".

מחר, ערב חג הסוכות, אנא ד' זכנו לקיים מצוות ישיבה בסוכה, וארבעת המינים,
ושמחת החג מה תהא עליה?

"שובע שמחות את פניך"...

כשם שזכינו לקיים "אורי וישעי" כן נזכה "בכי יצפננו בסוכו".

ועתה, ד' קולי אקרא וחנני וענני, לך אמר ליבי בקש פני את פניך ד' אבקש,
אל תסתר פניך ממני, אל תסשני ואל תעזבני אלקי ישעי... אל תחנני בנפש צרי
כי קמו בי עדי שקר ויפס חמס...

קווה אל ד' חזק ויאמץ לבך וקווה אל ד'...

קווה וחזור וקווה...

ובתקווה משולשת יוצאים אנו בעוד דקות מספר למשימת חילוץ סנק שנמצא עמוק
בשטח כבוש על כביש עין זיון, הצטיידנו ברימונים והכנו תחמושת לקראת מגע
אפשרי עם קומנדו-סורי.

"משימת התאבדות" כך כינה אותה דידה מנקי. נזכרתי בקולו של המט"ק שבקע
ממכשיר הקשר, קולו המיואש, המבוהל... "יש לי זכות לבקש על החיים
שלי"... קרא ביאוש.

האווירה מתחשמלת מדי רגע, לואיס הנהג מבקש שאקרא תהילים... ב"ה שהחיינ
להתחמם לאורו של הניצוץ הבוער שהופך בהדרגה ללהבת אדירים, - הניצוץ
היהודי הנצחי.

חשוך, אני מתאמץ לקרוא מתוך הספר הקטנטן והצוות חוזר אחרי מלה במלה...
פרק אחרי פרק...

"כוח חולץ" - קרויים אנו... הלב רועד כעלה הנדף, הנה דידה מגיע בריצה
משום מה מחייך ובוטח...

חברה! המשימה בוטלה! שואג בהיסטריה...

החברה הזקוקים לעזרה, הגיעו בכוחות עצמם והם נמצאים ליד החורשה, בעודו
מספר על המאורעות שארעו לצוות ה"תקוע", נגולה אבן כבידה מן הלב, ב"ה
חזרו בריאים ושלמים, ובין הרגשה להרגשה מבצבצת מין הרגשת הקלה אגואיסטי
המשימה בוטלה! כאותו נידון למוות שחננוהו ברגע האחרון.

רצתי להודיע לכל הכוח על הבשורה ואורגנה שמירה עד לקבלת משימה נוספת.

בוקרו של יום רביעי, ערב סוכות

4.00 לפנות בוקר, אני מתעורר לקול טרטור המנוע, הסנק בתזווה לעבר חושניה...
עין זיון.

יצאנו בראש הכוח כשמוביל ג'יפ סיור, סנקים שלנו עדיין בוערים, אותות מלחמת
יום אתמול, סינדיאנה, כפר סורי נטוש, חולפים מעל פניו בשעטה אדירה, ענני
אבק מתנשאים, טלטלה עזה מטלטל הסנק ונוהם ונושף כמפלצת.

הצטרפנו לכוח שמתנהל בראשותו של המח"ט, קיבלנו פקודה להתפרש לאורך
הגבעות ולתפוס עמדות, באופק מתנהלים עדיין קרבות והדיהן נשמעים בבירור.

מפקד: נהג, אנו עולים לעמדת תצפית, נהג התקדם!...

הסנק משתעל ונע בכבדות נעצר ו"שותק". מנסים למצוא את התקלה.

הפעם אנו חשופים לחלוטין, בעמדת תצפית, לעין כל.

לפתע, החלו טילים מתעופפים בהמוניהם, מין גוש ענק מתקרב במין סחרור
מדהים...

קיבלנו פקודה מיידית לנטוש את הסנק. התד"ל האישי שלי, כבר היה מוכן מבעוד

יום לאפשרות כזו, נזרק ובעקבותיו הנשק האישי...

יצאתי מן הסנק הישר על סלע שגרם לי "שיבור עצמות", בטוחני שבימים כתיקונם,

היה הדבר גורם לפציעה חמורה, בימינו אלו, כשהמוות אורב לך מאחורי כל זיו

וקפל קרקע, מי שם לב לקטנות מעין אלו... חבול וצולע, גררתי את החפצים

לכיוון קפל הקרקע הקרוב, שם המתינו יתר אנשי הצוות, "דידה", קבל פיקוד על

סנק אחר ועתה נמצאים אנו עם ששון יוסף, המט"ק החדש.

הסנק של איציק לוי, הוא הסנק השכן הקרוב ביותר, סובל מחוסר צידוד, תקלה

ב"מוח", הם מקבלים פקודה לסגת ואנו עולים על התמסורות, נאחזים בזיזים,

שעדיין לא "גולחו" ע"י הארטילריה... במרחק של כמאתיים מטרים עולה הסנק

שלנו בלהב השמימה, תחמושת מתפוצצת וטילי "שמל" עדיין מוסיפים לדהור

לכווננו... התרחקנו עם הסנק "המציל" ורסיסים רבים עדיין מתפוצצים ומתפזרים

בסמוך אלינו, שרידים של סנק שהיה ואיננו...

זיעה מהולה באבק מטרידה את העיניים, וההרגשה מזופפת, פעם נוספת נסוגים.

הנה גופת חייל סורי, שרועה על אם הדרך, בפישוק רגליים, בשאננות ממש כמו

בתרגילי התעמלות.

הסנק דוהר למקום בו יצאנו בבוקר השכם, הנה מולי שוכב חייל סורי נוסף ממש

על השביל בו הסנק נוסע... חלחלה ורתח, מין רעד חשמלי, צמרמורת עוברת

בגבי... הנה הסנק עולה ומשסע לגזרים מה שהיה קרוי פעם אדם... יהפך עתה

לרסק בשר... הספקתי לצעוק למט"ק שיכוון את הנהג... שמאלה! שמאלה!

לו ידע שלום ואך על מה הוא עתיד לדרוך, לדרוס... בטוחני שהיה מגיב

במשיכת ידית חזקה שהיתה עוקרתה ממקומה.

"מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו" ...
צדקו מלאכי השרת.

מעלינו, ברום השמים חגים עופות המשחרים לטרף, זהו מראה ממוטט, אין מלים לתאר את הזעזוע, כאן אתה מגיע להכרה שאיך ברור ממנה, שאיך שקוף ממנה, על אפסותו של האדם, רימה ותולעת, כאן אתה חש בכל רמ"ח אבריך ש... יתוש קדמך.

מהי גאוותו של האדם, היכן עליונותו, המותר האדם מן הבהמה?!

הוי אבי שבשמים, זכני להגיע בשלום מכל המראות הללו, הצילני מחרב ופקדני משגעון, לבל אצא מדעתי, נוכח ידיעת האמת המרה, וראיית בן אנוש בנבלותו, בסרחונו...

עצירת פתע, מנתקת את חוט מחשבותי הנטווה במהירות... יורדים אנו מן הסנק שוב לאותה חורשה, גן העדן בתוך הגהינום.

צלמי חוץ, עטו עלינו לצלמנו, בקשתי מאחד מהם, פיל למצלמה והוא שלף לי שני פילים וסרב לקבל תמורה.

נזכרתי שלא התפללתי ויחד עם איציק לוי ושלוש ואך התארגנו לתפילה. הצלמים לא מרפים מאתנו, עד מהרה נעשינו למוקד העתונאים והצלמים ש"בזבזו" עשרות תמונות בעקבות התפילה.

הרבה חברה מתגודדים, ניצלנו את ההזדמנות להנחת תפילין המונית, ההרגשה נפלאה, אדיר זיק שהגיע בינתיים עובד כמו שד בהנחת תפילין לחברה שבאים בהמוניהם.

הניצוץ היהודי, מלהט ביתר עוז, דבקות כזו לא זכיתי לראות בכל ימי חיי, התפילין נעשה כמגנט המושך אליו בחזקה כל לב עשוי ברזל...

המצלמה החלה את פעולתה, מנציחה וחוזרת ומנציחה, זכרונות לדורות יבואו, עדויות של "למען חספר באזני בנך ובן בנך"...

היום ערב חג הסוכות, מתארגנים לבניית הסוכה, סכך יש בשפע, בתוך מחפורת נעשה סוכה כשרה למהדריץ, אדיר זיק מנצח על המלאכה, עד מהרה סוקלו האבנים ויושר השטח. ועל כל אגל זיעה המשתרבב מן המצח ממלמות השפתיים היבשות "לשם מצוות סוכה" "לשם מצוות סוכה"! גם בבית צריך להיות שמח, כיצד עושים זאת?

כתבתי את מספר הטלפון ב-20 עותקים ובקשתי מכל רכב שפניו מערבה, לצלצל אל המשפחה המודאגת.

שעה ארוכה עמדתי בצד הכביש, מנפנף לכל רכב אזרחי וצבאי ומוסר לו מספר טלפון להתקשר.

שמחתי שלימה, אני משוכנע שלפחות אחד המבטיחים יצליח לקיים את הבטחתו, שמחה בבית בחג הסוכות, איך חשוב ממנה בשעה זו.

השעה 12.00. אני פוגש את שלמה שרעבי, אנו יושבים על אבן ומחליפים חוויות-זוועה...

יהורם גאון מגיע ל"בדר" את האנשים הזקוקים לכך באופן דחוף... גם לו מסרתי מספר טלפון, של הסבא, להתקשר ולהודיע שעדיין נמצאים בארץ החיים.

12.40, מכונית הדורה חונה בצידי הכביש, ממנה ניתן לקבל שתיה חמה ועוגות, גם להם נמסרת הבקשה להתקשר הביתה.

צוותי סנקים-פגועים, מתכנסים יחדיו ונערכת רשימה, מעתה, כל סנק שיוכשר לגיחה נוספת יאויש מחדש עפ"י הרשימה החדשה. סגן חייכני משופם העונה לשם ז'קס, מנהל את הרישום.

1.30. תפילת מנחה ראשונה במניין תחת הסוכה הרעננה, כאן פוגשים המון חברה מיבנה ומהגוש, הנה אברהם פלדמן וקמינסקי, טישלר ועוד... מישהו הביא לולב ואתרוג ערבה והדסים, הנה זיכנו הקב"ה לקיים לפחות ישיבה בסוכה וארבעת המינים.

אמנם "ושמחת בחגך" לא ניתן לקיים, וכיצד נשמח ובמה נעלוז? והלב דאב. אדיר זיק מציע לי להצטרף אליו להתרחץ...

השעה 4.30, זה עתה חזרתי ממקלחת צוננת שהפיחה בי חיים מחודשים, נסענו לבסיס צבאי אחרי עלקה. שם, בעזרת צינור מים שמילא פעם את העוקב ופעם אותי, חשוף לעין כל, ערום ועריה, נוקיתי ביסודיות בעזרת סבון ריחני, - החג מורגש עתה ביתר שאת, רצתי לקנות מעט ש.ק.ס, ויחד עם אברהם פלדמן נצפה לשמחה של ממש.

שירת החבר'ה בוקעת מתוך הסוכה, המונים המונים, נתקבצו לחסות בצילה, עוד רגע קט, ירד הערב ועמו חג הסוכות תשל"ד, כשם שזיכיתנו לחגוג בתוך גיא-צלמוות כך תזכנו לשנה הבאה בחגיגת בית מקדשנו.

יום ו' א' דחומ"ס תשל"ד

השעה 7 דקות לפני השעה שמונה. יום חגיגי מקדם את פנינו, אנו בשעה זו תחת הפגזה נוראית בדרך להסתערות על קווי האויב הנסוג והולך...

מטוסי האויב כמשחרים לטרף. כל הכלים מכוונים אל המיגים... הנה אש תופת ניתכת אל על, במרחק של 400 מטר לערך, נופל מיג ומתרסק, שבריו מתנפצים לכל עבר... כן יאבדו כל אויביך ד'...

המט"ק הוא ששון יוסף. מבוהל ונפחד ולא מעט היסטרי... לפתע נהדף המט"ק פנימה, ב"ה לא קרה מאומה. בעת כתיבת שורות אלו נופלת פצצת מרגמה נוספת במרחק קצר מאוד מן הסנק, ההדף העצום ורסיסים נכנסים פנימה, אני סוגר מדפים...

הכל מאורגן ומתוכנן, פקודות ניתנות כמו באימונים... לפתע נשמע המח"ט מודיע: "להק מטוסי אויב חג לעברינו כל הכבדים והרכים שעל הכביש, להתפזר ימינה, שמאלה, ימינה, שמאלה..."

אנו יורדים מעל הכביש לשוליו ומצפים לתוצאות... הרעשה כבדה ואין כל סיכוי להוציא את הראש החוצה ולירות במקלע העליון... מצודדים את הצריח... בום, מפיל המיג פצצה ונוסק השמימה. אני מעז להציץ החוצה, עשן כבד מחניק נישא ברוח מכוון דרום... האם נפגע מישהו... וכתשובה לשאלה המנקרת עונה המח"ט בקולו הבוטח והשלו, לכל כוחותינו שלום...

8.07, שועטים לעבר פריצת הקו הסגול, הנה עוד מעט נפרוץ צפונה אלי פרת וחדקל. ברגעים אלו ממש... דורכות רגלינו באדמת ישראל המתפשטת, עתידה ירושלים שחותרחב עד דמשק...

הלב גואה על גדותיו, ברוך שזיכה עדתו לחזות, הוי אלי אדון המפעלות נעלה לארצנו בשיר ובזמרה וברוך והדרה... והנפש מפזזת ומכרכרת ופסוקי שירה מן הדיוואן קולחים ומנפצים כל מסגרת ומחסום...

בתא הטען יושב אני ברתת, בחרדת קודש מול הדר עוזו של קב"ה הנה הולכים אנו לקראת ביאת משיח - יתה ואחמינה ואיתב בין גללי חמורו. אנו בנים לגבורי כל הדורות, יחד עמנו - בר כוכבא ובניהו בן יהוידע וכל הכרתי והפלתי אשר לדוד... יחד עמנו לוחמי חרות ישראל בכל הדורות. מקדשי שם שמים ונופלי על גרדום בכל אתר ואתר לאורך תקופת הגלות...

הפגז מחייך ממקום מושבו משל אומר הוא: רגע ותראה לאן אשתלח, הנני משלחת מלאכים רעים... תפול עליהם אימתה ופחד בגדול זרועך ידמו כאבן.

12.30. הנה יוסי בן שחר, אני מנפנף וקורא לו ומיד "נשתל" פנימה ע"י הדף פגז שנחת מטרים ספורים מאחננו... בום, בום, בום... הפגזה נוראית של ארטילריה.

"חיים שאל ממך נתת לו" - החלטה נחושה לחיות. ויהי מה.

אנו מסתערים קדימה, המט"ק ששון, שואג ומשתולל, כנראה איבד את ה"צפון" אני מנסה להרגיע אותו - ולשוא...

רבוננו של עולם... אנה, חמול עלי והחזירני שלם בגופי ובנפשי... למען אלמדה פושעים דרכיך וחטאים אליך ישובו... למען אספר לכל המתנכרים, מה רבו מעשיך ד'. ... סוכך עלינו ביום סוכות קדוש זה, ובזכות עקידת יצחק, מנע עקידות נוספות, יצחק אושפיזא, בקש רחמים על בניך... לא המתים יהללו יה ולא כל יורדי דומה...

תדהמה וחלחלה אחזתני - המנוע משתתק "אין טעינה"! , שואג לואיס מן התא החשוך - תא הנהגה...

חשך עלינו עולמינו... כאן נקבר!? אני יורד ל"טפל" במטען הסרבן מושך צ'וק ומלמל פסוקי תפילה... שאגת המט"ק נשמעת היטב - חברה לקפוץ למטה... ה"מטען עזר" שוב נעור לחיים, הצוות נטש את הסנק, זרקתי את התרמיל החוצה זינקתי בעקבותיו, בחוץ עמדה זלדה של התאגד שאספה את כל השאר... הסנק שלנו החל עולה באש, כנראה מפגיעה ישירה... אנו מתרחקים מן המקום בדהירות קלילות, מולי יושב נער נפחד... תכול עיניים וחולמני... כנראה חייל טרי עדיין, הנראה מיותר לחלוטין בתוך המהומה והמגזרת הזו.

לאחר ישיבה של טלטולים במשך חצי שעה החלטתי לצאת עם ראש חשוף ולצלם את המאורעות... הנשק דרוך, אצבע מוכנה על ההדק נכונה לקדם כל הפתעה מן המארב... המצלמה עובדת ללא לאות... זהו ריפוי בעיסוק למען לא אשתגע בגיא-הינזם זה.

הנה הכפר חאן ארנבה... בטבורו דגל לבן מתבדר לו ברוח כולו אומר כניעה. מדי פעם נשמעות יריות במבואות הכפר... נראה שההתנגדות קלושה. על גג אחד הבתים עומדות שתי יונים צחורות וצופות על המתרחש כמינ תמיהה של ספקנות...

רכב אויב מושמד, מונח בשולי הדרך... חגים מעלינו מטוסים. קרבות מתחוללים על רקע של תכול שמים ושמש חייכנית, "עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוחט".

קריאה בהולה בקשר... לחלץ פצוע שנקרעה לו הלסת מרסיס.

התקדמות מטורפת ל"חמרית"... מנגד בריכת מים ירקרקת, וחמורים רועים מלחכים עשב... גם צאן פועה וגעיית הפרה התועה מרעידה את נימי הנפש.

הנה ספייאן חיים, מאנשי צוותו של המט"ק הפצוע שנחבש ונלקח מיד לזלדה... ממרחק מה מגיח חייל סורי ענק ממדים, וידיו מורמות, הוא לא טרח אף להשליך מידו את הסכינ שנופפה בזעם... החברה על הסנקים ביצעו נוהל עצירת חשוד ו"חיסלוהו" בצרורות ארוכים...

לפני רגע רץ, ועתה דומם מונח כאבן שאין לה הופכיין. שלווה הפרות לא מופרעת אף כמלוא הנימה, אף בלא מבט אחד מזכות הן את הפגר המובס השוכב וגונח פירפורי גסיסה אחרונים...

עלינו על זחלם, ששון ואנוכי, הוחלט שחוזרים לעורף... הגענו לקונייטרה עם ג'יפ סיור... שם הורדנו את הפצוץ ומשם בטרמפים עד החורשה בעלקה. שוב בגן העדן האבוד, מצבור האנשים כבר גדל הפעם, אלו הם שרידי חרב, אודים מוצלים מאש...

יום שישי עש"ק החמה מראש האילנות נסתלקה, בואו ונצא לקראת שבת המלכה... אני רץ להתקלח במחנה סופה...

מוצש"ק, שבת חוהמ"ס תשל"ד. נתקבץ הפעם מניין גדול מן הרגיל, התפללנו תפילת ערבית של שבת בצירוף עשרות רבות של חילוניים, שבת באה על הארץ וכל היקום דומה כי שבת ממלאכתו, אוירת שבת מורגשת בכל זווית ופינה, לארוחת הערב, סעדנו בסרדינים ופת קיבר. שירת שבת, לאחר מכן ובעקבותיה שירי סוכות שהפיחו תקווה בלבבות המכווצים. בשחרית התפללנו בבסיס סופה, דמרי ואנוכי רצנו לחפש את בית הכנסת הבסיסי, הגענו לבית כנסת שהיה ריק מאדם, סברנו לתומנו כי החברה עדיין לא הגיעו ונתיישבנו ללמוד...

השעה שמונה, עלה הרעיון שייתכן וישנו בית כנסת נוסף ואכן, הגענו לבית כנסת גדוש מתפללים, הם עמדו כבר בהלל...

פגשתי את עובדיה שלום מק" בנימין, לאחר התפילה הזמינני לקידוש וארוחה בתוך קרון ששימש מחסן חלקי חילוף לסנקים. בתפריט: עגבניות, זחוק, חלה ולקינוח טמפו צונן ממש ארוחה של טעם. בשעה 12.00 ישבתי ללמוד עם דמרי, רמב"ם. לאחר מכן, יצאנו לסיור בבסיס השכן, שם התפללנו מנחה, "והתארחנו" לארוחת צהרים בחדר אוכל ענק.

באו קצינים מן המטכ"ל לחקור מצבו של רס"ן שמועתי.

שינה עד צאת השבת. עתה, מתכוננים למדורה ושירה בציבור... עתה מודיעים לי על שמירה בשעה 1.00, הנה התחיל הצבא לקבל צורה, שמירות וסדר... ממש כבימים הטובים של מחנה 80.

יום א' דפר' תולדות תשל"ד

יושב על כסא הטען כשברקע בוקע קולו של חנן המ.פ. החדש שלנו "בזוקה פתחה עליך באש" "צוות בזוקה אש" – לעומתו עונה המט"ק המתרגל את מסלול הירי...

לא קולות מלחמה המה, נדמו התותחים זה מכבר וקולות הנפץ השתתקו, אולי נחים מעמל המלחמה, שמא מתכוונים לסיבוב הבא, לאלוקים הפתרוניים. אנו דרוכים וערוכים והאימונים לא פוסחים מעל סדרנו. עד עתה, רבצנו באורות החדשות אותן בנו הסורים לפליטי מלחמת יוני 67, עדיין לא זכו שכוחי אל הללו לשכון בהם, "רשע יכין וצדיק ילבש". ימים שחונים עברו עלינו, גשמי זעף ואדמה בוצית – מנת חלקינו היום – יפה מיופי והשמים התכולים משרים עליך אורת שלוה, החרמוך המקסים בלובנו מביט עליך מגבוה, כולו אומר כבוד. "תחנות כבשה נוע אחרי סוף" – שלו ובוטח קולו של חנן, הייתי מכנהו ללא היסוס, "חנן הנחבא", כזה הוא חנן המ.פ. הן בקולו והן בכולו.

"כרם היה לידידי למרגלות החרמונים".

היה ואיננו כי לקח אותו, נדרס בשרשראות נמחץ ונהרס כליל, עוד ימצאון עוללות זעיר כאן וזעיר שם; בכדי שילכו בהם הנמושות, אך לא יותר וכדי שבעה וגם אל הכלי ינחן, מלאנו שקיות בענבי ארץ ישראל המתפשטת, וטעמו כצפיחית בדבש, אין כמוהו בכל הארץ, עליהן הכתוב אומר "ואכלת את שלל אויבך"... ב"ה זכינו לקיים פסוק זה ויהי רצון שיקוימו יתר פסוקי הגאולה.

יום ד' דפר' תולדות תשל"ד.

השעה עתה 12.50, אני יושב בבית הכנסת (אורות סוסים במיל') ושומע שיעור בהלכות אכילת בשר טריפה בשעת מלחמה, מפי הרב שלזינגר, היום יום-עיון שאורגן ע"י רבנות צבאית של פקוד צפון, נמצאים באולם כמאה איש, לידי יושב סעיד אברהם מ"בני ציון", מן הישיבה, הופיעו הרב פריימן והרב נחום נריה, ונוספו צבי וולף וגם הרב אליעזרוב בין הבאים וכמובן, הרב עמיטל.

קשה לתאר את ההרגשה ברגעי התעלות אלו, כשקרן אור מפיצה אורה בחשכת עולמנו המצומצם לחזות בגדולי תורה אלו כראות פני אלוקים. יבורכו המארגנים והיוזמים ותהי ברכת שמים על ראשם לעד ולנצח נצחים.

היום, הרגשת התעלות אחזתני, שונה משאר הימים נראה לי לפתע היום בהיר מן הרגיל. למרות השמים המעוננים, והאווירה המתוחה, כנראה שהופעת הרבנים יש בה אף כדי לשנות סדרי בראשית, אולי זה הפשט. תורה – קדמה לעולם. חכמי התורה אינם מוגבלים בשגרת היקום. הם מעבר לכל זה. לראות את הרב אליעזרוב הקשיש, שכתת רגליו מקצווי ארץ לבקרנו, חויה בפני עצמה הגורמת להתרגשות. הופעתו חשמלה חברה ששאלו בסקרנות בלתי רגילה, "מי זה, אליהו הנביא?". לשמוע את דבריו ולראות את התלהבותו, זה ממש סוחר אותך.

לאחר הפנינים שהושמעו, יצאנו למשטח ליד שלישות החטיבה ושם נשא את דבריו לקהל הצופים הרב שנאסף למקום – הרב עמיטל. הוא דבר על כמה נקודות בולטות במהלך ההסטוריה היהודית עד ימינו אלה, – נקודות שחייבות לשמש תשתית לחשבון נפש מקיף. כל אחד צריך לשאול את עצמו: מי אני? מה תפקידי ולשם מה? האם זוהי מקריות? דבריו קצרו מחיאות כפיים לא מעטות ולאחר תכנית עשירה של ריקוד תימני עם זכריה והב ושות', קוסס. ולבסוף אורי שבת, ממש לקראת הסיום נשמעה צפירה – כוננת ספיגה. וכולם רצו לביתנים.

עודני מכין את חפצי לתוך תד"ל – הכוללים בין השאר: הפילין, מצלמה, זחוק, וכמה דברים קטנים שמחמת "גדולתם" נכנסו לתרמיל החרום. והנה מצאתי מכתבו של תלמידי דוד ברלין – מאוד עודדני, המראה של מכתב שתחילתו "שאלת ותשובת התוס'". ישר לענין. ללא אומר ודברים.

עפ"י הוראתו של זיו, נשארתי במקומי, נטלתי חליל והפלגתי אל עולם הצלילים, כשזכרונות נוגים עולים וצפים לקול המיתו של החליל. עד מהרה הצטרף אלי "קלוד" – מט"ק קשיש בגיל 30, בן מחזורו של המח"ס, ויחדיו צללנו לעולם של מנגינות, את סעודת הערב שבמקרה נלוותה עמה גם ארוחת הצהריים. סעדנו ברבים עם יהודה שטרן, אברמוביץ, יוסי בן שחר, משה הרצברג כשהמארץ יהודה שטרן, על הפרימוס, מטגן לכל ומחמם שעועית. קנחנו בתה בטעם כלור ויצאנו לביהכנ"ס לשמוע שיעור בתנ"ך ע"י הרב שילה – פרק פ"ג בתהילים. הלילה – התעוררתי עקב הקור העז ונאלצתי ללגום מעט מן המשקה שמוצאו מעץ הדעת. לא הספקתי לעצום עין והנה "הקפצה" ב-4.00 כבר מצאנו עצמנו לבושים ארוזים מוכנים לתזוזה.

שכחתי לספר כי הטנק שלנו "נדפק" ע"י הנהג ששרף מצמד – קלאץ' בלע"ז. עקב זה, עלה הטנק על פינת הטיפולים ומן החביוניות גריזו ופחיות השמן נותרו שרידים. חיים סבתו – משום מה מרגיש נקיפות מצפון. לא זזנו יחד עם כולם. ארוחת בוקר הכנו כיד המלך, ומשה אפללו בא לבקרנו, עתה – שעת צהריים, כותב אני את הדברים בלשון עבר. החברה בשטח מצפים להתפתחות שלנו כאן. כל אחד ועיסוקו, חיים "כורפ" ושרלי מכין מיתקונים, כאילו אנו עומדים לתקוע יחד במקום לאורך שנים.

יום ו', עש"ק דפר' תולדות. השעה 1.00, צהריים של בטרם שבת, אני נמצא בבית הכנסת, בדד ברקע, שריקת הרוח העזה המאיימת להעיף את הכבד שבאובייקטים, רגלי קפואות, וקולי מתנגן, והולך שונה את התוס' בקדושיך דף ב' ע"א ב"ש אומרים ב"דינר" מתמודד עם עוג מלך הבשן שהתישב בעבר הרחוק כאן, מי יודע אולי דרכו רגליו במקום בו אני דורך עתה. זה מכבר, עברתי על פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום, מנסים לחיות באוירת השבת האידיאלית. אמש, עברה עלי שמירה מעצבנת כשמזג האויר הגשום היה לנו לרועץ, כמובן שלא העזנו להוציא את חוטמינו מן הבנין והשמירה נעשתה מבית.

את שנתי הפריעה טריקת דלת הברזל שהעירה אותי לתפילת שחרית. ניסיתי לקשור את הדלת והנחתי מכשולי זבל בפתחה כדי שלא יפתחו אותה אך – עם ישראל קשה עורף הוא.

החרמונים כולם מכוסים במעטה לובן, אין שמץ של רגיעה, במזג האויר הסוער שהחל מאתמול, יצאנו היום למרות הגשם, לטיפול לפני תנועה. חוק דבר יום ביומו זה, לא יתבטל לו שמים וארץ יחרבו והכוכבים יחרגו ממסילותם. כזה הוא השריון. מרובע ללא תקנה.

נגשתי לקרוא לדוד טיירי כדי ללמוד בחברותא אך – למרות מאמצי לפלס לי דרך בין הרוחות העזות, חזרתי ריקם כלעומת שבאתי; היהודי – עסוק בתכנון חדרו לאחר שזה הכזיב בתנאי מזג אויר שכאלה.

שקט הם מסביב, טיפות הגשם היורדות משרות אוירת עצב על היקום. שריקת הרוח ויללת האימים שבה, מאשרת עצב זה, כאילו מנערת אותך מתוך חלום אשליה ואומרת – הי בחור! נולדת לשאת בעול, חיה את המציאות, אין מנוס ממנה, אין מפלט מנוראותיה, זהו זה...

יללת חתול תועה מתנגנת עם יללת הרוח, מה מסכך יצור זה, מה לו ולכל הצרה והאצבעות ממאנות להישמע וכאילו להכעיס גם העט נע לו בכבדות על פני השורות הופ, נתגלגל רעם... והברכה קולחת: ברוך אתה ד' אלוקינו מלך העולם, שכוחו וגבורתו מלא עולם...

רבנו של עולם, בשעה זו, צריך הייתי להמצא בחדרי בבית אמסטרדם בתוככי ירושלים, בעיצומן של ההכנות לשבת, או משלים את כתיבת הנושא השבועי של פרשת השבוע. כיצד נקלעתי לכאן, באורות סוסים של ארגון החבלה הרצחני 'א צעיקה', בתוך סוריה... "מתי אבוא ואראה פני אלוקים"... או זה, או זה, נעירתו של החמור הבודד המשוטט ללא בעלים, אולי שותף הוא לרעיונותיו שמא, נושא תפילה חמורית העולה בקנה אחד עם תפילתי...

"אנא ד' כי באו מים עד נפש".

אנסה לחזור למכלאות. רגלי קפואות לגמרי. עוד רגע קט ולא אחוש בהן.

יום א' דפר' ויצא תשל"ד

עוד יום של שגרה הולך ונרשם בדפים אלו, הפעם מן "השטח" אליו הוזנקנו עם שחר. בסערה פרצנו אל תוך הלילה הקפוא לעבר הסנקים שהותנעו ובעודנו מוחים את קורי השינה מעל עינינו, מצאנו את עצמנו בשטח מסולע בתוך מחפורת.

השלוליות קפאו והקרקע נעשתה משום-מה מוצקה ושברירית מתחת לרגלך, כל המשטח הבוצי הפך לפתע מוצק, כל דריכה ורעשים בצידה, משל דרכת בערימת זכוכית. היום ראש חודש כסלו, זה לנו הר"ח השני שחוגגים בתנאים לא שגרתיים לפי חשבון הימים, כמעט חודשיים ימים לפרוץ המלחמה.

תפילת שחרית נערכה לאחר +הודעה+ בקשר להכנס סביב טנק הפיקוד המרוחק מהלך של כ-עשר דקות הגענו לטנק המיועד. התפילה נסתיימה ואנו שבים אל הטנק לסעוד את סעודת שחרית, הקור הוא ללא נשוא, גם השמש היוצאת בכל עוזה והשמים הבהירים אין בכוחם להפיג את הצינה. האצבעות העתידות להכין אוכל, מסרבות להשמע, שפשוף קל ומחיאות כף, לא משנות מאומה. קשה אף לפתוח קופסת "מקרלים". בקושי רב נפתחת הקופסה והמעדן מבצבץ מתוכה כולו אומר "אכלני". עגבניות וגבינה צהובה, והזחוק לא פוסח מעל "שולחננו", עד מהרה מתחסלת חלה שלמה ולקינות - שותים קפה מהביל עם זנגביל.

טיול של שחרית - לכוון הדמויות שנעו על קו הרכס, מצוידים בעוזי ובמצלמה. ראשון צועד פייניק ואנוכי בעקבותיו, פגישה עם ילדים, יפי מראה, ותכולי עיניים המחטטים באשפות, מילדי הדרוזים אלו. כל אחד בתרמילו ובצוררו נושאים להוליך חרפתה, הקטנים נושאים שקים גדולים פי כמה מגובהם והגדולים נושאים את הצרורות הקטנים, זהו הצדק הגויי.

כמה שאלות שגרתיות, תמונה - וממשיכים לעבר רועה הנמצא באופק. חילופי ברכות נימוסיים: "מרחבה", ו"סאלם עליך", ופונים לשמוע את תלונותיו, על חיילים ישראלים שהכוהו וגזלו ממנו את "כרופו", "מוש, חראם מן אלה היק תעמלו"... כמה מילות דנחמא, הצאן נפוץ לכל עבר ואנו נפרדים ממנו בתקוה שיהיה טוב, ברכות מעתיר עלינו אותו תרח בן נחור, וממשיכים לחברינו הותיק "מוסטפה אבו דקה"... הוא ובנו חורשים במחרשת עץ, בזיעת אפיים.

לאמיתו של דבר, מפגש כזה עם גביש הסטוריה - מעורר אסוציאציות, הנה בפרשת השבוע, יעקב רועה בשדות לבן, לא הרחק משדות אלו, ההסטוריה חוזרת על עצמה, אותן שיטות עבודה, אותה אוירה, כאן אתה ממשש את ספורי המקרא, חש אותן ונושם אל קרבך מלוא ריאותיך "אזירא דאורייתא".

צמד הבקר, כחושים ודלי בשר כמו הפרות הרעות בחלום פרעה, מושכים בעול והמחרשה הפריהסטורית, נעה באיטיות מפלסת דרכה בין הרגבים, רגב כאן ורגב כאן מוזזים הצידה כאילו מבלי משים, בעדינות באיטיות, כדי לא לפגוע בהן חלילה.

יש במבטן של הבקר משהו מן העצב, שמא חשות הן במצב ומביעות בזה את השתתפותן בצער היקום, קדרות, החמצת פנים...?

יום שלישי דפר' ויצא - יום חתונתו של חגי ניר. הידים קפואות בררר... "איזה קור יאללה!" "הרגלים ממש מאובנות", קללה עסיסית נטחת מירכתי הצריף האפלולי, נהגנו עמיחי, אשר פיו מפיק "מרגליות" מנסה לשבור את הקור בהבל פיו, וללא הצלחה, צחוק צחוק אך באמת קור כזה עוד לא היה.

הלילה הראשון בקו עבר עלינו מתוך מלחמה אכזרית עם איחני הטבע, שפשופים, צביטות, רקיעות רגליים, ואפילו לגימה מן העראק הביתי לא הועילו מאומה. המאבק ניטש והוכרע כשיד אנוש על התחונה.

קימה ב-5.00 = "כוננות עם שחר", איזה שם פיוטי, ממש לא מתאים לתנאים האיומים, ריצה אל הסנקים, התפרשות יום ושהייה של כחצי שעה, כשכל מגע עם הפלדה "הלא חמה" מעביר בכ צמרמורת.

יצאה השמש וישועתנו צצה ועלתה, פג הקור אך אנוכי עודני מתעקש ומדליק מטען עזר ומחמם מים ל"הכוך לקראת אלוקך", תפילה, וקפה מהביל בצידה, קפה עם זנגביל.

יום חדש, שונה מן הליל הקר, יהי רצון שתעמוד שמש וידום ירח ולא נוסף לדאבה עוד. במשך היום צופה הייתי בראש צריח לעבר האויב שנואי נפשי, בידי ספרו של שלום אש, תוכנו מענין ואני ממשיך לקרוא והזמן רץ לו אץ לו הנה חשעה שעת ערביים השמש במערב, נוטה, אל ירכתיים, וגבורו של שלום אש, חיים לדרר - הזבן בן הששים ושתיים מחפש את עצמו לאחר שנים שלא נזדמן לו לעשות זאת, הוא היה עסוק בביזנס ועתה יתפנה לצרכי נפשו המצומקת, עתה, בערוב יומו כמו רדת השמש השוקעת אט אט, כשהוא על סף הליל, ירצה למצוא מרגוע לנפשו הריקנית, קור! קור!

עוד לילה אכזר מתגנב בחשאי, אנו נאזור חיל להתגבר עליו, בעזרת צור מגן היושב בשמים.

יום חמישי דפר "ויצא" תשל"ד
הקמנו אהלים ויתכן שנעבור כמה מטרים למטה, ממש למרגלות הגבעה - גבעת ארוס. אתמול "העברתי" את היום בכתיבת מכתבים, היום - לא אעשה זאת. פר' השבוע עדיין לא שגורה בפי, וכל חומר הקריאה בקודש או בחולין - מוזנח, נחושה החלטתי לסיים את קריאת ספרו של אש.

מה היה בסופו של אותו תרח זקן? שמרתי עוד כמה ספרים משובחים לקריאה, אקוה שאין בהם משום בטול תורה, לפחות אתנחם בזה שלא לעשות מאומה, גרוע מקריאת הספר, נניח שזהו הרע במיעוטו. אני שומע עתה את נהמת התוגה של הסנק, זהו סנקנו שמוסע ע"י עמיתי, זה עתה סיימנו את ארוחת הצהריים, חיים סבטו - פייניק - אנוכי. ישנה שם בחרמ"ש במרומי הגבעה איזו "להקת פריצים" יסלה לי הבורא שאני מקטרג על בניו, ממש יצא לי מהפה, עליתי למעלה "לחזות" בתכנית האמנותית, והנה במדור הבדיחות, גסות, וניבולי פה, אף אחד לא צחק, אינני יודע איך, איך, אנשים כאלה גדולים ועושים רושם של "נורמאליים", מסוגלים לעמוד בפני קהל ולפטפט סחי ופרש, נזכרתי בפרשה העוסקת בסוהר המחנה "ונשמרתם מכל דבר רע" - מכל דיבור רע, מזה וכיוצא בו.

יום שישי דפּרַ "ויצא" תשל"ד

כמה דקות לפני כניסת שבת מלכתא, מצוחצח "מבריק" מבושם עם בושם ריחני ומוכן לקבל את המלכה, היום היינו צריכים לצאת הביתה, אך מחמת קוצר היום נאלצנו להשאיר, דבר שהעלה את חמתו של נהגנו "התכשיט" שחרף וקלל מערכות ישראל, עוד אמש בשמירה בשעה 1.00 בלילה התווכחנו וחרפנו זה את זה, טענתו היתה שישנתי בשמירה ואני טענתי שהתכופפתי לחפש כפפות. מי צודק ??? כל היום מתיחות בינינו והוא הפחות מבטא זאת בחרופים וגידופים.

יורד עתה גשם קל, שכנראה יתגבר, למזלנו חפרנו שיחין ומערות סביב האהל ולא נעלה בבוץ (תקוה!).
כתבתי מכתב לרב גרשוני.

הנה, חיים סבטו מאיץ בי לכלות את מלאכת הכתיבה לצאת לקראת שבת מלכתא אחזור לכתוב על מאורעות השבת ביום ראשון הבא עלינו לטובה.

יום א' דפרשת "וישלח" תשל"ד

הבו ואספרה מעט מן הקורות, ביום השבת יום המנוחות, בו נפש וגוף חברו יחדיו להתערותא דלעילא.

האור הראשון בחשכת מקומינו – תפילה במנין, נתכנסנו באוהל המ.פ. אחד עשר חבר'ה ביניהם שטראוס, ר' איצ'ה לוי, מרילי, אבנר שרעבי, ובקולו הערב של ועקנין נפתחו שערי נשמתנו לכניסת המלכה "לכו נרננה לד' נריעה לצור ישענו"...

ובקול מתחנן והולך כשהמיית הלב גוברת והולכת "אוהבי ד' שנאו רע שומר נפשות חסידיו, מיד רשעים יצילים, אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה"...

שירת "לכה דודי" נשמעה כמדומני בפעם אחרונה במקום זה לפני מאות ואולי אלפי שנים, יתכן מאוד שאף לא נשמעה מעולם, מאז ברוא אלוקים אדם על הארץ...

מיהרנו לסיים את התפילה כדי שלא לשבש את מערכת השמירה. נסתיימה התפילה, עלטה כבירה ירדה על הארץ – אך חגיגות מרובה מורגשת בליבי, שבת היא מלזעוק ורפואה קורבה לבוא.

לאחר התפילה, נתקבצו כולם בחדר מ.פ. שם נתבשרנו בעלייתם של המ.פ. וסגנו לדרגת סרנים בישראל. לכבוד המאורע קידש ועקנין על היין במעמד כולם. שובצתי לאחד הטנקים לשמירה, "זכיתי" במשמרת שלישית וכל אחד התפזר לאהלו.

ארבעה אנשים, קצת שונים מאחרים, יושבים סביב שולחן בצריף חשון, לפנייהם יין, לחם משנה, קופסאות בשר, רסק תפוחים, מיץ אשכוליות טבעי בפחית, מעדני שבת ראויים לשמם. הקידוש החל, מסביב חשיכה מוחלטת, רק הסהר

מטייל לו להנאתו בשמים מעוננים המאיימים להטביענו בטיפות הגשם העתידיים לרדת, "יום הששי ויכולו השמים והארץ וכל צבאם" . . . נבלע קולו של חיים בנהמת הרוח השורקת, ארבעה אנשים בתוך צריף בודד של הגבעה, סועדים את נפשם ומקיימים מצוות "והתענגת על ד' אלוקיך" בסעודה דלה אך עשירה, דלת הכמות ועשירה הכוונה, את השולחן קרבנו לפתחו של הצריף הסורי, כדי שנוכל לראות את אשר נאכל. גם לשיר, אין רשות. חייבים לשמור על שתיקה והשירה בוקעת ממעמקי הנפש חובקת עולם ומלואו ומגיעה עד כסא הכבוד, שיר אחד או שניים, כמעט בלחשישה, ולקנוח ד"ת של פנחס פייניק בשם הר"צ יהודה קוק. "טוב תיתי אותה לך מתתי אותה לאיש אחר" אומר לבן בתמימות וצביעות ליעקב, לא נחשוב שכוונתו היתה טובה, שהרי "בקש לבן לעקור את הכל" ע"פ המדרש, אלא, בזאת רצה לבן, ששאף להשמיד את האמונה, לומר ליעקב, עדיף שאתה תקח את רחל שהיא בעלת נחונים לאמונה, כדי שתחנקו שניכם בה, מאשר לתתה לאדם אחר, שהיא תוכל להשפיע עליו. כזהו לבן וכאלה בניו, וצאצאיו בדורנו אנו על ד' ועל משיחו ננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבותימו – את המוסרות – העבותות הקושרות אותנו עם אבינו שבשמים הם מבקשים לנתק אך – ד' ילעג למו "ובאפו וחרונו יבלהמו".

בבוקר, לאחר כוננות "יוסי בן שחר" בשעה 5.00 לקחנו חומשים ופיניק ואנוכי עלינו אל הצריף ללמוד רש"י מפרשת השבוע. בשעה 7.30 החלו באים ראשוני האנשים למנין. . . התפילה החלה בדבקות והתרוממות הנפש, את הקריאה בפרשה, קרא איצ'ה לוי מתוך חומש וההפטרה – חיים שטראוס. לאחר התפילה והמוסף, ישבנו באותו הרכב מאמש – חיים – פיניק פנחס – ועקנין – ואנוכי, לסעודה שניה. מכל טוב נערמו על השולחן, קופסאות מקרלים, עגבניות חתוכות, בצלים, דבש, חלבה.

תוך כדי שאנו מטיבים את ליבנו, נכנס הסמ"פ והודיע על ביקורו הצפוי של מפקד האוגדה, דן לנר. . . ושנארגן את "המטות" וננקה את "הטנופת שעל השולחן" וכו' וכו' רק ביאתו של המשיח יכלה אולי להזיזנו ממקומנו. שירתנו שכללה שירים משירים שונים, לא פגה אף שראינו את האלוף בכבודו ובעצמו. קטעי סולו וסלסול "תושיחים" העשירו את האוירה וגרמו קורת רוח של שבת.

לאחר שמירה על טנק המ.פ. – כשעה וחצי, שעברה תוך כדי קריאת ספרו של "שלום עליכם", ישנתי שנת ישרים עד השעה 4.00 ואז בא חיים להעיר אותי למנחה.

בערבית כבר היה קצת קשה להשיג מנין, בכל זאת הצטרפו חבר'ה מכל הבא ליד, לוואיס נהגי לשעבר הצטרף לתפילה כשהוא מאזין לתפילתי ומתכוון בלבו לצאת יד"ח.

ירד הערב וששת ימי המעשה החלו, יהי רצון שיבוא גואל בשבוע זה ויאמר לצרותינו די.

יום א' דפּרַ "וישלח" (המשך!)

הגבעה ממול מופגזת ללא הפוגות, עשן שחור מתמר מימינה ומשמאלה נופלים פגזים בקול שאון אדיר, החפצים ארוזים ומוכנים לקראת יציאה הביתה. מי יתן וקולות נפץ אלו לא ישבשו את יציאתנו שנדחתה מיום ששי להיום. ברדיו מגנינות בנוסח "יום העצמאות" ר' בן גוריון דוד – מת והותיר את עם ישראל אלמן בשעה גורלית זו... ברדיו משודרות תכניות. תכניות אלה כנראה נערכו כבר שבועות רבים, עוד בחייו של האיש, שהרי כיצד הספיקו לעבד תכניות כה מוצלחות, בזמן כה מועט?!

יום רביעי דפּרַ "וישלח"

לילה של שתיקה, כל ברנש על משכבו ינום רק אנוכי עומד ומנהמות ליבי צווחה בוקעת, צווחה שאין עמה גבולות משוחררת מכבלים ונסולת כל מסגרת, כציפור דרוור בחשכת הלילה, לאור ירח מכסיף השט לו בעולמו של הקב"ה, שט וקול צחוקו מתגלגל ורועם, על אותם בני אנוש אויליים אשר נולדו כדי למות ומתים כדי ליהרג.

צוחק לו אותו עגלגל, ראה ראה מלחמות לרבבות, ראה הרג רב, חזה באותה כליה עצמית אותה יצר האדם, מאז נברא ביום הששי בין השמשות. מחייך הירח ובליבו בוז לשוכני עפר המהלכים על שתיים, אותם היצורים ששחצנות ויהירות היא חלקם ונחלתם. מביט לעתים ברחמי אב על אסימותם של בני אנוש וקולו הולך מסוף העולם ועד קצהו: "רחימאים ימיו כצל עובר כציץ השדה כן יציץ, כי רוח עברה ואיננו לא יכירנו עוד מקומו... מה טוב לו שמעו את קריאתו, לו חדרה אותה קריאת אמת לתוך סגור ליבו של האדם, העמיקה אל נבכי נשמתו, אז הכל היה אחרת כי אז לא בראש צריח אשב, בלב ארץ גזירה רחבת ידיים, נשכח, יחיד, כי אז לא יעמוד כלי משחית לימינו ושמאלי, לא תאחז ברימון נטול נצרה וכיסי לא יכילו כדורי הרג, הזורעים מוות וצווחה יגון שכול ויתמות".

קול כהלמות פטישים בתוך ליבי, אלף במספר ועוד נוסף עליהם כהנה וכהנה, זקעה בוקעת, מזעזעת ובהמיית הרוח נבלעת: הלנצח תאכל חרב??? ובחזיוני יושב אנוכי בתוך ים של אורה, אורות המגרשים צל חשך ועלטה, טובל בתוך אותה קלחת של נהרה כשריח עדנים עולה ומתפשט ועמו מתערטלת הנשמה מבלי שייכות של חוליך ובת קול מנהמת כיונה זו השרה שיר ערש לגוזליה שובי נפשי למנוחייכי כי ד' גמל עליכי ולפתע נעור אנוכי ומקירות ליבי מתמלסת לחישה מחרישת אזניים "כי חילצת נפשי ממות את עיני מדמעה אתהלך לפני ד' בארצות החיים" אויה! מה מתוק האור לעניים ונעימת החליל וקול הנבל והלמות מצילתיים

עד מהרה נתלקטו ובאו רבבות רבבות של מלאכי טוהר-מאירים כספירים פורשי כנפיים צחורות ועיניים טובות להם כדמות ים ירקרק חרוץ, ונגינת עוגב מלווה את שירתם, ונדמה לך כי שומע אתה את שירת הים, ובלא משים נסחף אתה אל השירה:

"ימין ד' כוח נאדרי
ארוממנו אודהו משירי

עוזי מעוזי מגני סחרי
כי מי בשחר יערוך לד' ...

קולות נפץ חזיו ורעם, ושריקות כדורי תופת ויבבת הסנך הגועש שועט רומס כותש ואנקת פצוע על ערש דווי מהולים מתבוללים בתוך השירה האדירה הפורצת באוץ עלומים ולפתע השלך הס קול דממה דקה חרישית, בוקע ועולה קול השופר, הולך וחזק מאוד... קול מבשר ואומר מבשר ואומר... קומו נעלה ציון אל בית ד' אלוקינו... מה נאו על הרים רגלי מבשר, משמיע שלום מבשר טוב מצמיח ישועה... ויד איתנים הולמת בכובעי וקולו השטני של מפקד המשמרת נשמע כאילו מתוך השאול, שוב נרדמת בשמירה, מחר לפני המשרדים בלי שרוכים!

מוצאי שבת קודש פר' "וישלח" תשל"ד
שבת מלכתא עלתה למרומים לקול שירתנו הנוגה הלכה ונתרחקה מאתנו ושוב אנו בששח ימי המעשה בתפילה ושיג לאלוקי מרום שיהיו "חשוכים מכל חסא ומנוקים מכל עוון ומדובקים ביראחך"... ובליבנו כאבוקת אש בוערת תקות התקוות שורש המיית הלבבות, "אליהו הנביא אליהו התשבי אליהו הגלעדי במהרה יבוא אלינו עם משיח בן דוד".

ב"ה זכינו השבת למנין, נוספו עוד שני חבר'ה מן החרמ"ש והוד קדומים נסכו פנינו במשך היום. בערב שבת אכלנו את הבשר הצלוי שהבאתי מן הבית עוד מיום ג', "בשר המשומר", וטעמו כצפיחית בדבש וקנחנו ביין קנקן מתוק מתוצרת פנחס הייניק. בבוקר קמנו בשעה 5.30. הגשם העז שירד ללא הפוגות העיק מעט, אולם, עד מהרה נתפזרו העבים ושמם פז יצאה בהדר להאיר את פני השבת.

יום שישי י"ט כסלו, חג חב"ד עש"ק פר' "וישב"
"וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען" בקש יעקב לישב בשלוה והנה קפץ עליו רוגזו של יוסף, לא די לצדיקים שלוה בעוה"ב שהם שמים פניהם לשלוה בעולמינו זה!? אכך, מעשה אבות סימן לבניהם אנו אשר אזרנו חיל לעלול לג'בל פטמה למען נרחצה בנקיון גופינו, לבשנו עטרת שבת והחלפנו מלבושינו, גם בושם תורק עלה על לחיינו ושערותינו עשינו מחלפות מחלפות, וכמו שלוה ונחת אמרנו לשבוע והנה בום... הקפצנו ואל הסנך השועט קדימה הוזנקנו, ובמקום ספיגת אור יקרות מזיו שבת, ספיגת פגזים אשר מקורם מן התופת והשחור.

באנו חושך לגרש, חשכת ימות המעשה באורה של המלכה והנה גרשונו מהסתפח בנחלתה, כמו הוקאנו אל תוך חולין.

בום ובוים ובני בניהם, כל השאול יצא ללחום בזיו ובהדור, מלחמת אור בחושך היא, בני רשף וקטב מרירי וחיילותיהם מול מלאכי שבת צחורים המלויים לו לאדם בערב שבת קודש.

עליכם שלום מלאכי שלום וכל מפירי שלום לא יוצלחו כנגד פניכם, לא עליכם כל עוברי אורח והולכי נתיבות, מלחמה – קולות נפץ וחרדה, הרחק הרחק מגבולכם, נוראותיה עד אזניכם לא תגיע ושמצ ממנה לא יגונב אליכם.

ובשעה זו, כשספינת הדמיון מרחפת לה בקלילות עוגנת באקראי בנמלה של ירושלים, אי אפשר שלא להתפעל מכתות כתות של מלאכי רום היוצאים מפתח מצופה זהב בדרכם אל הכותל והשירה קולחת ואתה כולך מתמוגג למראה און נעורים שופע ונדמה כי כל ההויה כולה שרה, השמים והארץ וכל צבאם השמש השוקעת בתוך ים של אדמימות והירח שכבר נראה ברקיע כולם כאחד ממלאים פיהם בשירת שבת אדירה, גם האבנים והעצים וצפרי שיר בטרם ינומו את שנתם, ותינוק בעגלת אמו ועוברים במעי אמותיהם, ברוך ישאו קולם, "ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי עונג עם מקדשי שביעי" כל ממלכת השבת כמו באלפי נגוהות הווארה והשבת המלכה פוסעת אט אט על מרבד של פנינים, לעבר כסאה עטור התפארת, וגלגל ואדריכל מלויים לה בחץ, וצליל ענג של חלילי כסף וקול ענבל, שיר יעידון ויגידון באה שבת, באה מנוחה כלתה ונגמרה המלאכה. הוי אלי שבשמים, פתח שערי הוד בליבות אטומים הענק להם מטובך, פתח סגור לבם לעבודת קדשך והאר נא מיקרת אור פניך על כל תועי דרך, והולכי רהבים.

אנא, חמול על בניך רחומך והבא עלינו שלום ושלווה והשקט ובטח בשבת זו ובכל שבתות השנה וחוושה גאלנו פדנו, שלח מהירה מבושר ישועה, אנא ד' הושיעה נא.

מוצש"ק פר' "וישב" תשל"ד
השבת חזרה על מקום מנוחתה, ואנו חזרנו לסבלותינו. ששת ימי המעשה כשביום ד' בערב נדליק את החנוכיה ונפרסם ניסם של מכבים, כבר עתה שרים "מי ימלל גבורת ד'".

נתקבצנו ספונטנית אל האוהל ומשיר לשיר עלינו לפסגת ההתעלות, מועדי השנה בשירים ברגע זה שרים "והיא שעמדה לאבותינו ולנו" כמה משמעותי משפט זה בימינו אלו, אין זה גבוב מלים בעלמא, זו לא סיסמת מלל בטלות פנימיות, הרי חשים זאת על בשרנו, את אותה שבועה שעומדה לאבותינו ולנו, עומדת ותעמוד.

אינני יודע אם ניצוץ יהודי בווער כאן בליבות החבר'ה או שמא נטפי יאוש מבצבצים ועמם שירים על מועדים שעשויים אנו לחוג כאן. בשמחת תורה, צחקנו למשמע הנבואה: "תדאגו לחנוכיות בחנוכה", לא האמנו למשמע הדברים, וההתייחסות אליהם היתה כאל בדיחה. אך עתה כבר פסח ומצות ויין לקידוש אינם דברים של בדיחות הדעת. "בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל" יהי רצון שיקוים בנו "אחישנה" ואם אין – בעתה.

אורו של משיח, שהודלק בשבת זו בזווג תמר ויהודה, מהירה יתגלה עלינו ומארץ מאפלייה להר המור ולמרום הרים מעמקי בור.

יום א' פר' "מקץ" תשל"ד

השעה עתה 5.30 אנו נמצאים בתוך הצריח ריח אבק שריפה בחלל האויר, בומים נשמעים מכל העברים ופצצות תאורה מתפוצצות ומאירות את חשכת הלילה באור עמום, מכוון תל פטמה, נורים פגזים של 105 מ"מ, סנקים שלנו "מתעסקים", מאבק מתחולל עם הבלתי נודע.

מה יכול להיות? מנקרת השאלה ללא מנוח, שוב פרצו קרבות, מה שלום החבר'ה בתל פטמה?

בינתיים שומא עלינו לחיות את התעלומה, נקוה שלא אונה להם כל רע.

מתוך הצריף, לאחר תפילת ערבית, זינקתי לקול קריאתו של חיים סבתו, מה לקחת, מה להשאיר? האם נפקיר את הספרים? נצא עם הטנקים, לא נצא? מה יהיה?

שאלה רודפת את חברתה ואין מנוח. בלבול וערפול חושים. הבה נרגיע את נפשותינו בפרקי תהילים.

שעה 9.20

צלמוות חשכת מוות מסביב רוח סערה נושבת בעוז ומתוך דממת הלילה קול שריקת הרוח, כשאוג גלי הים המתנפצים אלי חוף, לרגע עזה היא ומאיימת ומיד משתנקת כמו לשאוב אל קרבה אויר לנשימה ושוב נוהמת...

מכסה הברזנט אשר הושם להגנה מגשם מתנווד מעוצמת הרוח פה ושם מצטלצל צליל נוגה של עצמים עפים מתעופפים. כהלמות חופים הולמת, הרוח ביריעה הפרושה כמאיימת לבקעה ולפרוץ פנימה.

באופק מבליחים אורות קטנטנים, הלנו המה אם לצרינו? מה טומן בחובו שחור הלילה?

גם תנים נפקד מקומם מן הנוף הלילי. הקונצרט שעשו לנו מדי לילה בוטל מחמת מזג האויר השובב.

היכן כוכבי השמים? שבתו גם הם ממלאכתם ומזג האויר הקודר הניא אותם מלצאת אל חיק לילם. חשרת עבים מכסה את פני השמים, אות היא כי גשמי זעף נכוננו לנו. שמירה בלילה כזה כמוה הגלגול מחילות ועלייה על מוקדי אש הגהינום. הקור המקפיא חודר אף מבעד לכובע הגרב, לו ידעו אותן סבתות יקרות, שתרמו את כובעי הגרב, לו ידעו מה מצבינו עתה, אולי היו עושות מלאכת סריגה בצמר כפול ומכופל. כובע גרב בלילה זה משול לכיפה סרוגה בגודל חצי גרוש.

השעה 4.00 של בטרם שחר

דומה כי לא יאיר השחר, משמרת רביעית אנוכי שומר, בחוף גשמי זעף המזכירים את מכת הברד במצרים או את מי המבול שהשחיתו ארבעה טפחים של עומק המחרשה, גשם כזה וכיוצא בו לא זכור לי במשך עשרים ושתיים וחצי שנות חיי, יתכן ושכחתי, בינתיים והגשם היורד עתה והתנאים השוררים, מוסיפים צבע שחור לתיאור.

מכוון כולי בתוך כסא המפקד, כשהכסא מורד מכסימום, מכורבל בתוך שני מעילים ושני כובעי גרב, בתוך מכנסי דובון מנופחים, יושב אנוכי ומייחל להפסקת גשמי קללה אלו. דומה כי כל המים שנאגרו במשך שנה שלימה יורדים בלילה זה.

על יריעת הברזנט כהלמות פטישים טפות גדולות, מטפטפות, כיצד לא נבקעו חורים? אחד מן הנסים היומיומיים הפוקדים אותנו.

לאור פנס עמום ודועך כותב אני שורות אלו והפנס בבואה של ההרגשה, עמומה מזופתת קמעא, נספי נוחם ומרגעה מזדחלים מדי פעם כשם שהאור בפנס מהבהב לעיתים ביתר עוז, משל היה אומר "חי אנוכי" ... "לא נס ליחי" ... לא כהתה עיני ...

מי לכל הרוחות מסוגל לבוא ברגעים אלו, אפילו השטן בכבודו ובעצמו מצטנף לו בפינתו החשוכה ואינו מעז אף להוציא את חטמו אל הקור הנורא, המזוכיסט ביותר לא יהיץ לצאת מתוך אוהלו ועוד להתקיף ...!? עוד לא נולד קומנדו כזה שיוכל להתמודד עם איחני הטבע. והשאלות מנקרות והולכות ואין עמם תשובה לשינוי המצב ולשיפורו. הנה אנוכי בעוד חמש דקות יוצא להעיר את פייניק ואכנס לי אל המטה עד הבוקר.

השעה עתה 11.30

ברכת המחזיר נשמות לפגרים מתים נאמרה הבוקר ביתר עוז. קמנו בשעה 8.00, האוהל מתנווד בעצמה שלא ראיתי כמותה, המוט בצדו של שמעון מרילי נפל וכל הצד הצפוני נופל, עוד מעט יעוף האוהל ונשאר חשופים לחסדי הרוח והגשמים.

רוחות עזות וגשמי שאול, מתחרים זה בזה מי יוריד את גאוות האדם ארצה ומתוך מחול שדים זה נראה שגאוותנו נעלמת ומתגמדת עם הזמן ... לצאת החוצה, פירוש של דבר ליהפך כדור משחק בידי הרוחות, יצאתי לכוון הסנק כדי להביא את מעיל הגשם, נאבקתי קשות עם הברזנט ש"שתל" אותי פנימה, במזל לא נשתברו צלעותי, יצר הקיום מכריח אותי לקום ולרדת בדרכי לצריף כדי להתפלל.

פנחס פייניק ישב ולמד חומש עם רש"י, מראהו כאותו ר' זוטא, שבסיפורי ש. עליכם. מכנסי הדובון עם הכתפיות וכובע הגרב, משווים לו מראה של "בעל עגלה" ...

גם התפילה כאילו קפאה בפי, המלות לא אבו לצאת ... להתפלל "ותן טל ומטר" זה כמו לשורר שירי המעלות בבית האבל. את סעודת השחרית, אכלנו בציבור, הרוח העליזה חממה מעט את הלב, קודם לכן, בא חיים להזעיקני - "האוהל התמוטט המטות נמלאו מים", בתום התפילה הלכתי לראות במה המדובר, השד לא כל כך נוראי, לאחר שהחבר'ה הקימו "סוכת דוד הנופלת" ורפדו את דפנותיה באבנים וחול.

עתה יושבים אנו בצריף בשעת לימוד חיים ופנחס לומדים מסכת גיטיין ואנוכי זה עתה סיימתי את ההלכה היומית בדיני חנוכה.

תה מהביל מונח על השולחן ומשמש לחימום הידים והגרון...
השמש זורחת וכהרף עין נעלמת, פוחדת היא להיפגע מרוחות וגשמים המולכים
בערבוביא...

נכמר ליבי בקרבי למשמע יבבת החתולה הצהבהבת, בכייה ימוטט אף קשוח
שבגברים. מבעד לחלון נראה עומד לו הסוס האציל כאילו מאומה לא מעסיק אותו,
שמח בחלקו ללא טרזניה.

מאז שעות הלילה המוקדמות נמצא הסוס באותה תנוחה, אולי נתאבק?

חאן ארנבה

יום חמישי, דרפ' שמות תשל"ד

לילה של סהר פשט לו במרחבי רקיע בהיר, צינה ממלאת את כל היקום הנם את
תנומתו במרחק עין, מתנוססת צלליתו של צריח המסגד נשאת ועזת פנים מעל עיי
חרבות ובקתות חמר עלובות.

זוהי חאן ארנבה, השוכנת על אם הדרך, כפר עלוב, שרק עלובי החיים שוכנים
בו, מין בריות של בין השמשות... שמירה, היא מלאכת דבר יום ביומו בזמננו
ואין כל חידוש בעשייתה... אולם, שמירה במבואות כפר, זו לי הפעם הראשונה,
"עוזי" תלוי לי על צוואר, מעשה ידי "מלומדי מלחמה... מפקד בלילות"...
צללים ודמויות מגיחות מדי פעם מתוך החרבות, ממלאות אותך כל פעם מחדש
חלחלה ורטט...

קול דממה דקה טומן בחובו הלילה. מדי פעם יתנפץ קולו של כלב מיילל, רוח
חרישית תנשב לה בקלילות מתנגנת הולכת ומתמזגת עם נעירתו של בן אתונות
סהרורי...

מין שלווה נסוכה על הכל, אף נביחת הכלב כמין אגב אורחא, לצאת ידי חובת
נביחה, הצינה העזה, מקפיאה את הרגליים, אף את האזניים ללא תקנה, אך,
ככל שתגבר הצינה ותלך, תבער האש הפנימית שבלב, אש תמיד תוקד, לא
תכבה... אושר שיש עמו מעט משלוות העולם הבא...

עוד רגע קט ואנוכי נושא קולי בניגון תלמודי, וזכרונות מציפים ומאירים,
זכרונות שיש עמהם מרגוע, הנה הישיבה אל מול הסטנדר, והגמרא פתוחה והגוף
קדימה ואחורה, אחורה וקדימה מתנועע, כל עצמותי תאמרנה... עוד קושיא
ותירוץ בצידה ותוספת באור ושינון וליבוך, הבעת פנים של הסתפקות ופסיחה
על שתי הסעיפים, קימה מזורזת לעבר ארון הספרים, חיפוש המסכת לעיון נוסף,
אך - לא, שוב לקחיה ממקומה והיא מתגוללת על אחד הסטנדרים באולם "מדוע
תמיד אותם דברים, למה החבר'ה לא לומדים אחת ולתמיד שחובה מוסרית להחזיר
את הספר למקומו לאחר עיון, כמה שעות של ביטול תורה היו נחסכות עקב
שמירה מדוקדקת על הסדר הטוב.

רשרוש מוזר מנערני מחלומותי, לפתע נעשה הכל קריר יותר, לח יותר, רעד
עובר בכל גופי, מבט חטוף אל השעון, עוד שעה עברה בשמירה, כאן במבואות
אפלות בתוככי חאן ארנבה... ובחפזון, כמעט בריצה שיש עמה קורטוב של
סדיז'ם, נגש אנוכי להעיר את השומר הבא...

יום חמישי דפר" ו"ארא", תשל"ד
נר קטנטן מהבהב ומתאמץ להאיר את הלילה בתוך החדר על המטה, בתנוחה של
הסבה כותב אנוכי שורות אלו לאורו של נר זה, דומה כי גם קפאון מה שורה על
הלב ומעיין הרעיונות, כקרח הנערם בחוץ בכמות לא מבוטלת. בשעה זו של
דממת השינה, יורד לו השלג באלגנטיות, אט אט על האדמה הבוצית, מראהו
משובב לבבות קול אוושה קלה משמיע בנפלו, רחש קל עדין ופיוטי, המתנגן
באלפי צלילים דקים, "מה רבו מעשיך ד'", לפתע מתקבלים הפסוקים היומיומיים
אשר שגורים הם אך שייכים מעט לעולם הדמיון, משמעות מעשית ופירוש עובדתי
"הנותן שלג כצמר כפור כאפר יפזר", איך תיאור יותר קולע מתיאורו של בעל
התהילים, מראה השלג, צמרי מצמר, וצבעו הלבן, מבהיק ומלבין את שחור
הלילה, שתיים אחר חצות והשעון מתקתק ומפריע מעט את הדממה, ללכת לישון
זו דרישה לגיטימית של הגוף אך הנשמה דורשת את דרישתה, מי יתן ויכולתי
עמוד נוכח פני היפעה המתגלמת בכל עצמתה. גם הזמן לא יעמוד לי לשטן, כל
חישוב של נוחיות, מתגמד והולך כנגד ההנאה הנפשית המתקבלת מכך, הנשמה
מקבלת את מבוקשה, יוצא אני אל מחוץ לחדרי החם, לחמם את לבי בקור השלג,
"מראות אלוקים" המתגלים לעיני, עצמתם וגודלם, מחזירים אותי אל המטה, לא
אוכל לקלוט הדר כה מרוכז, גדשה סאת הסתגלותי מעבר לגבולותיה.

בערב זכרון לקדושי ישיבת יבנה
שעת ערבית, השמש שקעה זה לא מכבר ואדמימות של אחרי השקיעה מפזרת אור
עגום, קולו המנסר של הרב גולדויכט המספיד את קדושי הישיבה אשר נפלו
במערכה, משבר את הלבבות. הנרות – נרות הנשמה דולקים, האבוקות עומדות
בגאון, כמו ממללות, רוחשות, "נר ד' נשמת אדם"... יש ונר אחד יבער ולהבה
אדירה תפרוץ ממנו ותכלה את כל השעוה... זוהי מן הנשמות הממהרות להפרד
מן הגוף, לא טוב לה בעולם עכור זה אצה לה השעה אל עולם שכולו טוב...
יש להבות המקטינות עצמן ונחבאות בתוך תוכן, מתגמדות והולכות כנמלטות מן
ההמולה הזו... ומן הלהבות תעמודנה מהן נצבות כאילו גמרו אומר להתיצב מול
כל רוחות שבעולם ממש כמו אז, בעת הפרדות הנשמה, עת עמדה להבה אדירה,
עמדה ובערה ולחכה את הפלדה והתיכה את הברזל ושום כוח בעולם לא עמד
כנגדה...

ומתוך הלהבות הדולקות צפות ועולות דמויות, מפויחות, חוורות, אך האושר
נסוך על פניהם, כבימי חג, כבאותן שעות של נעילה ביום הכפורים...
בת צחוק טובה ופייסנית כולה אומרת נועם... הנה פלדמן אברהם, וצבי נוסבוים,
וגם יצחק מליק ואורלן שמוליק ואילו יעקב יושב ומצטחק ועמו יהודה מליק
ובין דמעה המתגלגלת על לחי לבין דמעה רותחת היורדת שוב, הנה דמותו של
אינדיג דב...

תפוש שרעפים, מטושטש קמעא יושב אנוכי מול ענקים אלו, קדושי עליון
שמנוחת עדנים מנת חלקם והלב מתכווץ והולך מתכווץ והולך מצטמך והולך
והמררה נשפכת ומציפה את הפינות המרוחקות שעדיין נותרו בהם שביבי אושר...

מר על הנשמה, כבד על הלב והנשימה אף היא נעצרת ומין קהות חושים ועלפון יורדים על הגוף, והרגלים נשרכות בכבדות החוצה, אל השגרה האפורה, אל העולם אשר במקום שהיה ראוי להיעצר משאנו, טובב הוא טובב הוא והכל רגיל בו על מכונו.

יום ג' דפר' יתרו תשל"ד

אמש נערכה חתונתו של ישראל הלוי עם ציונה גמליאל, רבת משתתפים ומפוארת כיאות לבני משפחות מיוחסות...

נעים לחגוג חתונתו של ידיד ובאם מדובר בחקופה כמו שלנו, נעימות יש שבעתיים. זכיתי, כשנפגשנו בעיצומם של קרבות לאחר פגיעת הסנק מס' 2, שנינו עייפים ומיוזעים שחורים ומפויחים על המקבץ שהתקבץ במחנה עלקה, שם בינות לעצים פרשנו שמיכותינו, והמתקנו סוד על העתיד הלוט בערפל, אז העלה ישראל את השאלה האיומה... האזכה להתחתן? ואנוכי עודדתיו במין אופטימיות עוורת, אל תדאג אני מבטיח לך שעוד תזכה לעשות זאת במהרה. מאז עברו כבר ארבעה חדשים ונדמה כי חלפו יובלות, ב"ה זכינו להתגשמות החלום שהיה במצבנו אז, כמשאלה בלתי הגיונית וחצופה, בקשנו לחזור הביתה, ולחשוב על חתונות, היתה העזה שאין דומה לה.

באמירי העצים שורר שקט, לפני שעה קלה עוד היתה כאן מקהלה עליזה של צפרים, דמדומי חמה והשקט הרוגע כאן בכפר גלעדי, מביא עליך תחושה של דרור ופורקן. פה ושם עוד נשמע ציוץ של צפור שאחרה את תפילת המנחה, ציוץ מבויש קמעא, הססני... בעוד כחצי שעה נסע לתל חי לארוחת ערב כשרה, חמשה במספר, חמש ידות הורמו כתשובה לשאלה "מי אוכל כשר?" חצי מנין, כמנין ה', שם ד', אוי לאוזנים שכך שומעות, אבוי לעיניים שכך רואות, חמשה אשר ה' בליבם והייתר? והשאר?

את הדממה, מפלח קולו של ילד בוכה, מילדי הקבוץ הוא זה... תינוק שנשבה בין הגויים... מחר, יום קשה לנו, "סדרת ספורט" לחלץ עצמות יבשות ומנוונות, נפש בריאה בגוף בריא...

יום ד' דפר' יתרו תשל"ד

בוקר צח מקדם את פנינו משהו הלקוח מעולם האגדה והפיוט, תפילת שחרית בצל עצי האורן העבותים, תפילה הנבלעת בין קולות התפלה הרבים המתנגנים בשחר זה כבכל השחרים מקהלות מקהלות של צפרי שיר אומרות שירה לפני בוראן וקול שירתן, נשמע כהמיית רוח מנשבת המזמרת בדחילו ורחימו...

"ישתבח שמך מלכינו".

כנגדה תענה פרה גועה מאי-שם "ברוך שאמר והיה העולם"... אוושת הנחל הזורם לו לאיטו ופריחת הפרי המלבב בעיתו, נמהלת מתגלגלת בשירת היוגב השותה יין מגיתו. חיוך של שמש המפיזה אורות אורות וקידה עמוקה של העץ רב הפארות כלן ימללו "ברוך יוצר המאורות" בהירות של שמי תכלת אינסופיים וצחוק עליצות ילדותיים, דשא ירקרק וזחילתו של חרק

והריקת הנדנדה המיושנת ונפנוף הכביסה המְלֹבֶנֶת ונביחתו של כלב בין כלבים,
כולם בחרדת קודש אומרים: "מודים"... "מודים"... רשרוש וקשקוש נטולי
כל פירוש, עלים נופלים, עננים קלים נוסעים, אצים רצים ממהרים ותפילה
חרישית מזמרים בהמיה:

כל הנשמה תהלל יה
הללויה...

כל הנשמה תהלל יה
הללויה...